

Pracownicy pomocy społecznej

Ariadne

Switzerland
Miriam Hess
miriam.hess@ariadne.ch

Sirius

Croatia
Ivana Belamarić
ivana@centar-sirius.hr

**Social and Child Protection
Department Harghita**

Romania
Zoltan Elekes
elekes.zoltan@dgapschr.ro

University Siegen

Germany
Klaus Wolf
klaus.wolf@uni-siegen.de

University Lodz

Poland
Marcin Podogrocki
mpodogrocki@uni.lodz.pl

FormAzione Co&So Network

Italy
Patrizia Gioro
cooperazione@formazione.net.eu

**Narzędzia usprawniające współpracę
między rodzicami biologicznymi a zastępczymi 4**

**Planowanie i pomoc w
przejściu dziecka z rodziny biologicznej
do zastępczej i odwrotnie lub do samodzielnego życia 6**

Różne punkty widzenia 7

Komunikacja w opiece zastępczej 8

**Zmniejszenie tempa: dostrzeżenie
znaczenia dobrego samopoczucia w pracy 10**

Narzędzia usprawniające współpracę między rodzicami biologicznymi a zastępczymi

Pracownik pomocy społecznej powinni zapewnić dzieciom w rodzinach zastępczych bezpieczne otoczenie oraz rozwój dostosowany do ich potrzeb i umiejętności. Można to osiągnąć poprzez wspieranie współpracy i wzajemnego szacunku między rodzicami zastępczymi a biologicznymi.

Pieczna zastępcza to proces złożony, obejmujący wiele osób zainteresowanych, z których najważniejsi są: dziecko w rodzinie zastępczej i jego rodzina biologiczna, rodzina zastępcza i pracownik pomocy społecznej. Jakość i skuteczność rodziny zastępczej w dużym stopniu zależą od indywidualnej charakterystyki wszystkich uczestników i ich umiejętności skutecznej komunikacji i współpracy. Po dokonaniu oceny i skojarzeniu dziecka z odpowiednią rodziną zastępczą Pracownik pomocy społecznej powinni pomóc zarówno rodzicom biologicznym, jak i zastępczym w ich nowej roli w życiu dziecka.

Aby odnieść sukces w tym trudnym zadaniu, pracownik pomocy społecznej mogą zastosować poniższe zasady:

- umieścić dziecko w rodzinie zastępczej w pobliżu miejsca zamieszkania rodziców biologicznych,
- zapewnić rodzicom zastępczym jak najwięcej informacji dotyczących dziecka i jego sytuacji,
- przedstawić rodzicom biologicznym jasne warunki, które muszą zostać spełnione, aby dziecko mogło do nich wrócić,
- pomóc rodzicom biologicznym i zastępczym przez udzielanie im porad dotyczących organizacji spotkań dzieci przebywających w rodzinie zastępczej z ich rodzicami biologicznymi,
- w odpowiednim terminie i we właściwy sposób informować dziecko/nastolatka z rodziny zastępczej o sytuacji, w jakiej się znajduje,
- informować i akceptować różnice kulturowe, społeczne i ekonomiczne rodziców,
- informować rodziców zastępczych, w jaki sposób mogą pomóc dziecku w integracji własnej tożsamości z rodziny biologicznej z nową, budowaną w rodzinie zastępczej,
- wykorzystać doświadczenia i ćwiczenia z różnych szkoleń, które poprawią ich umiejętności komunikacyjne (np. ćwiczenia z warsztatów Falefos dla pracowników socjalnych).

„Moim zadaniem w kształtowaniu współpracy z rodziną zastępczą, rodziną biologiczną i dzieckiem jest wpłynięcie na rodziców zastępczych, by w jak największym stopniu podtrzymywali kontakt dziecka z jego rodziną biologiczną oraz akceptowali dziecko.” (wywiady, pracownik pomocy społecznej)

Planowanie i pomoc w przejściu dziecka z rodziny biologicznej do zastępczej i odwrotnie lub do samodzielnego życia

Pracownik pomocy społecznej powinien podchodzić indywidualnie do sytuacji każdego dziecka i jego rodziców biologicznych. Przejście spod opieki rodziców biologicznych do rodziny zastępczej i odwrotnie należy starannie zaplanować i wykonać we współpracy i za zgodą wszystkich stron zaangażowanych w ten proces.

Konieczne jest odpowiednie dopasowanie do siebie dziecka i jego rodziny zastępczej, biorąc pod uwagę charakterystykę i potrzeby dziecka oraz możliwości i umiejętności rodziny zastępczej. Dobre przygotowanie uwzględniające udzielenie wszelkich ważnych informacji dziecku i rodzinie zastępczej oraz zapewnienie wsparcia rodzinie biologicznej w kwestii sytuacji dziecka sprawi, że jego adaptacja w nowym otoczeniu przebiegnie pomyślnie. Każda zmiana w warunkach życia dziecka powinna być dobrze przygotowana i wspierana przez wszystkie zainteresowane strony, aby dziecko czuło się bezpieczne, szczęśliwe i chciane.

Czynniki mogące sprawić, że Twoja praca, jako informować społeczną, będzie łatwiejsza i skuteczniejsza:

- dobra ocena potrzeb i charakterystyka dziecka,
- dobra ocena potencjału i umiejętności rodziny zastępczej,
- udzielenie wszystkich ważnych informacji o dziecku rodzinie zastępczej oraz o rodzinie zastępczej dziecku i jego rodzinie biologicznej,
- uważne słuchanie opinii wszystkich zainteresowanych stron,
- przygotowanie indywidualnego planu dla dziecka w rodzinie zastępczej i włączenie do tego procesu rodziców zastępczych, dziecka oraz, jeśli to możliwe, rodziców biologicznych.

„Opieka rodziny zastępczej umożliwia równoległy rozwój pozytywnych relacji z rodzicami zastępczymi przez utrzymanie dobrych relacji z rodzicami biologicznymi i identyfikowanie się z nimi (jeśli to możliwe), więc rodzice biologiczni mają szansę uczestnictwa w pewnych aspektach życia dziecka.”
Kletečki Radović i Kregar Orešković, 2005

Różne punkty widzenia

Poszerzanie perspektywy: w tworzeniu projektu pieczy zastępczej każdy punkt widzenia jest ważny

Projekt pieczy zastępczej rozpoczyna się i rozwija dzięki uwzględnieniu perspektywy wszystkich zainteresowanych (dziecka, jego rodziny, rodziny zastępczej, pracowników pomocy społecznej).

Proces ten wymaga od pracowników pomocy społecznej umiejętności zrozumienia potrzeb, ważnych więzi, sytuacji życiowej, ograniczeń i braków, elementów ochronnych, bieżących lub możliwych do pozyskania środków w rodzinie dziecka, przez co określony zostanie jej potencjał zmiany.

Pieczą zastępczą jest procesem dynamicznym, „zawsze w trakcie tworzenia”, której celem jest stymulowanie pozytywnych zmian w rozwoju dziecka, kompetencjach rodziców i systemach rodzinnych.

Pieczą zastępczą jest stale monitorowana, oceniana, a do planu wprowadzane są zmiany, by dostosować go do sytuacji, z uwzględnieniem wspólnej wizji uwzględniającej punkty widzenia: społeczny, psychologiczny, edukacyjny i prawny.

Dlatego dla pracowników pomocy społecznej bardzo ważne jest, by:

- poprawić umiejętność identyfikowania użytecznych wskaźników i słuchać opinii wszystkich stron, aby móc zrozumieć bieżącą sytuację oraz zmiany zachodzące w międzyczasie w grupie, w której zachęca się do dyskusji i refleksji;
- znaleźć miejsce dla „indywidualnej wiedzy” każdej ze stron i dla wyrażenia własnego zdania (przez dziecko, rodziców biologicznych i rodziców zastępczych), co umożliwi spojrzenie na sytuację z nowej perspektywy i poszerzenie wiedzy.

„Wychowanie jest doświadczeniem, które zaczyna się chęcią otwarcia się i pomocy innym, podczas którego możemy się wiele o sobie dowiedzieć.”
(Rodzice zastępczy)

Pieczą zastępczą oznacza towarzyszenie dziecku na pewnym etapie jego drogi życiowej, wspólne dorastanie.

Komunikacja w opiece zastępczej

Pieczka zastępcza polega na... budowaniu zaufania

Najważniejszym elementem procesu pieczy zastępczej jest dobra komunikacja między zainteresowanymi stronami, pozwalająca budować zaufanie między „obcymi” światami, by były one zrozumiałe i połączone w odbiorze dziecka, aby móc zaoferować wsparcie edukacyjne i emocjonalne w jego rozwoju.

Aktywne słuchanie jest ważnym elementem komunikacji, a najważniejszym jej aspektem jest BYCIE OBECNYM dla drugiej osoby.

Szczegóły:

- Wspieranie otwartej komunikacji w grupie zainteresowanych stron, zaangażowanych w pieczę zastępczą;
- Organizowanie ukierunkowanych na dziecko „konkursów uczestnictwa”, polegających na słuchaniu o jego obawach i oczekiwaniach oraz pomaganiu mu w zrozumieniu przyczyn i etapów pieczy zastępczej, wspieranie go w krytycznych momentach i w konfliktach związanych z sytuacją życiową i materialną;
- Traktowanie rodziny biologicznej dziecka jako aktywnego uczestnika procesu, w ramach jasnej i spójnej relacji z pracownikami pomocy społecznej, gdzie docenia się wartość doświadczenia dziecka i wspiera rozwój umiejętności lub ich uzyskiwanie przez rodziców;
- Podniesienie wartości i zapewnienie rodzinie zastępczej stałego wsparcia poprzez motywowanie, angażowanie i zapewnianie środków, określenie procedur uczestnictwa w planowaniu i monitorowaniu etapów procesu pieczy zastępczej;
- Opracowanie metody pracy pozwalającej na organizowanie spotkań i wzajemnych relacji oraz na ułatwianie współpracy i rozwoju wszystkim zainteresowanym stronom, realizującym ten sam cel.

*„Pieczka zastępcza oznacza oddanie czegoś osobie, której ufamy.”
(Eleonora oraz Gabriele, klasa 3)*

Zmniejszenie tempa: dostrzeżenie znaczenia dobrego samopoczucia w pracy

Wsparcie dla pracowników

Udział w projektach związanych z opieką oznacza dla pracowników pomocy społecznej bycie częścią sytuacji, przeprowadzanie oraz opracowywanie/planowanie interwencji, które są spójne z różnymi sytuacjami życiowymi dzieci i nastolatków.

Należy pamiętać o tym, że piecza zastępcza jest procesem wielowymiarowym. Często wymaga od pracowników pomocy społecznej bezpośredniego kontaktu z bolesną przeszłością i emocjami, z obawami i nieudowadnianiami, z sytuacjami konfliktu światopoglądowego między osobami zainteresowanymi.

Jakie czynniki mogą pomóc pracownikom pomocy społecznej poradzić sobie z tak złożoną sytuacją?

- Stabilny i interdyscyplinarny zespół roboczy, w którym można zintegrować i połączyć profesjonalną metodologię każdego pracownika socjalnego czy świadczenia;
- Poświęcanie czasu i miejsca na wspólną refleksję na temat każdego projektu pieczy zastępczej i praktyk roboczych;
- Profesjonalny nadzór;
- Aktualizowanie kursów szkoleniowych, aby szczegółowo zbadać poszczególne etapy lub zagadnienia pieczy zastępczej oraz przeanalizować i dostosować metodologię pracy.

Idź na spacer lub spotkaj się z przyjacielem! Oderwanie się od rutyny pomoże Ci inaczej spojrzeć na bieżącą sytuację.

*„Moim zdaniem najbardziej pomocna była wizyta w domu rodziców zastępczych. Oni pomogli dzieciom zrozumieć całą sytuację. Nie poradziłbym sobie bez nich.”
(biologiczny ojciec)*

Project coordination

Jugend am Werk
Steiermark GmbH
Lendplatz 35
8010 Graz/Österreich

jugend

am werk

chancen · leben

Contact
Elke Maurer
elke.maurer@jaw.or.at
Tel +43 664/8000 6 4660
www.falefos.eu

More information about
FaLeFos is provided on
Facebook.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

